

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

TÜRK KÜLTÜRÜ

AYLIK DERGI

128

Sayı 128

Yıl XI,8

Haziran 1973

MİLLÎ EMNİYET HİZMETİ NASIL KURULDU?

Şükrü Ali Ögel

Sene 1926. Harp Akademisinde Harp Tarihi hocasıyım. 3. sınıf talebesi ile Haziran başında Çatalca mıntıkasında Erkân Harbiye seyahatinde iken, Çatalca Müstafâkem Mevki Kumandanlığı vasıtası ile Erkân Harbiye Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'tan bir emir aldım. Bu emre göre bir heyet hâlinde (Erkân Harp zabiti Hüseyin Rahmi Apak, Hasan Reşit Tankır, Kemal Güçsav, Hariciyeden adımı şimdi hatırlıyamadım yüksek bir memur ve ben) Almanya'ya gideceğiz. I. Cihan Harbinde Almanya'nın muvaffak İstihbarat şefi Albay Nicolai ile orada buluşacağız. Bir kurs göreceğiz. Seyahat bir ay kadar sürecek. Almanya'ya gidişimizde Nicolai bizi hudutta karşıladı. Orada ve dönüşte memlekette bir hayli çalışarak Almanya'da öğrendiklerimize göre bir Millî Emniyet Hizmeti kurduk. 25 Aralık 1926 da bu hizmetin başkanlığına tayinim Reisisicumhurun tasdikinden çıktı. Hizmet Nicolai'in tavsiyesi ile doğrudan doğruya Başvekâlete bağlı idi. Nicolai'ye göre Reisisicumhurdan sonra gelen en kuvvetli makama bağlı olmaydı.

Adının belirttiği gibi bu hizmet, devletin emniyetini sağlamakla mükellefti: Tehlikeleri haber verip zamanında tedbir alınmasını sağlamak, memleketin iç ve dışındaki zararlı faaliyeti tesbit ve hükümetlerin uyanık bulunmasını temin etmek. Birçok kimsenin kanaati hilâfına olarak, memleketin menfaati aleyhinde çalışanların faaliyetini takipten başka, ne iç işlerle ne iç politika ile asla meşgul olmuyorduk. Çalışmalarımız tabiatıyla daha çok dış işlere yönelmişti. Az zaman içinde muvaffak olmaya başladık. Birçok meselede hükümete yardımcı olduk: Demiryolu, Tramvay, tünel, elektrik, fenerler, telefon gibi yabancıların elinde olan işletmelerin millileştirilmesinin ve borçlar meselesinin hallinin, menfaatlerimize en uygun şekilde cereyan etmesini sağladık.

Memleketimize gelen ve Atatürk'ü ziyaret eden tanınmış bir diplomatın Atatürk'le konuşmalarından edindiği kanaati Atatürk'e ulaştırdığımız zaman Atatürk çok mütehassis olmuş ve Başvekil'e yazdığı bir yazıda "Teşkilâtımızın bu kadar katî olarak buluşunu takdir ederim" demişti.

7 Temmuz 1941'e kadar hizmetin başkanlığında bulundum. İnönü, Celâl Bayar ve Refik Saydam ile başvekilliklerinde çalıştım. İlk ikisinden daima yardım ve takdir gördüm. Refik Saydam'a gelince devamlı müşkülâtlarla karşılaştım. Kendi işleriyle ve iç politika ile bizi uğraştırmak istedi. Bizim ise gayemiz başka idi. Onun kaprislerine boyun eğmedik ve nihayet 7 Temmuz 1941'de kendimi prensiplerim uğruna istifa etmeye mecbur hissettim.

Çalışmalarımız hakkında açıklanmasında mahzur olmayan iki örnek verelim:

Hatay meselesi: Hariciyemiz Fransızlarla bu meseleyi konuşuyordu. Müzakereler çok çetin gidiyordu. Bir gün Paris'ten mevsuk bir haber aldık. Fransa hariciyesi Ankara'daki heyetine şöyle bir emir veriyordu: Türkler dâvalarında Lazkiye ile Halep'in hemen kuzeyinden çizilecek bir hattın kuzeyinde kalırlarsa onlarla uyuşabiliriz. Dâvaları bu hattın güneyine geçiyorsa silâhlı bir ihtilâftan kaçınmak mümkün olmayacaktır. Paris'ten aldığımız bu mevsuk haberden sonra müzakereler müsbet bir yol aldı ve mesele kısa bir zamanda, herkesin bildiği şekilde halledildi.

Atatürk, Mısır sefiri Hamza Bey'in fesi meselesine çok üzülmüştü. Bir balo gecesinde Ankara Palas'ta Hamza Bey'in fesini başından aldırması, bunun üzerine İngiliz sefiri de Hamza Bey ile beraber baloyu terketmişti. Hamza Bey'in fesi siyasî bir hâdise halini almıştı! Meselenin en had devresinde yine Kahire'den mevsuk bir haber aldık. Mısır hükûmeti bu işi siyasî bir mesele yapmayacak, sefir Ankara'dan başka bir yere nakledilecek, onun yerine diğer bir sefir gönderilecekti. Başbakan İnönü'nün tavsiyesi ile bu haberi Atatürk'e götürdük. Hasta yatıyordu. Haberi okuyunca yatağında doğruldu ve Başyaveri Celâl Bey'i çağırarak ara vermiş olduğu akşam sofrasının o gece de kurulmasını istedi.

Atatürk'ün akşam sofraları ekseriya bir konferans şeklinde geçerdi. O gece sofrada bana bir sual sordu, "İstihbartın gayesi nedir?"

Cevap verdim "İstihbaratta gaye doğru haber almak ve devleti bir sürpriz karşısında bırakmamaktır."

Başkanlığında 15 yıl kaldığım Millî Emniyet Hizmeti, devleti iç ve dışta bir sürpriz karşısında bırakmamıştır. Bununla iftihar etmek hakkımızdır.